

apud nos receptus, quem novit nec improbat pontifex Romanus. Vide *les vrais principes de l'Église Gallicane*. Excipiuntur rescripta S. Pœnitentiariæ ad forum internum individuorum respiciens.

Aliæ ecclesiæ, v. g. Hispaniarum, Belgicæ, Germanicæ, etc. sua etiam specialia habent privilegia quæ sedulo conservant, nemine contradicente; quare ergo consuetudines nostras non haberemus? Eas vocamus libertates, quia potestati regum et episcoporum fayent relative ad summum Pontificem; sed vox illa qua multi abusi sunt, legitimati eorum non nocet, supposito consensu summi Pontificis saltem tacito. Si ergo videamur odiosi extraneis propter libertates nostras, id præsertim venit ex eo quod male percipient sub quo respectu eas tueamur.

Non diffitemur multiplices natos esse abusus in Gallia sub prætextu harum libertatum; quicumque enim historiæ ecclesiasticae ultimi sæculi non est omnino expers, ignorare non potest quot modis auctoritas civilis spiritualem Ecclesie potestatem evidenter læserit, nomine libertatis. Studiosissimi libertatum nostrarum defensores non semel amare conquesti sunt de officiariis regiis et magistratibus, qui legitimam potestatem suam sic prætergrediebantur. Pluries improbaverunt eorum libros, opinonibus erroneis et ad schisma tendentibus plenos, v. g. opera Petri Pithou, *Traité des libertés de l'Église Gallicane*, cum eorum probationibus Petri Dupuy, de quibus viginti et duo episcopi, post examen, anno 1639, dixerunt: « Com-
» pilator ille multis pessimis bona quædam immisquit,
» et inter falsas et hæreticas, quas detestamus, Ecclesiæ
» Gallicanæ ascriptas servitutes potius quam libertates...
» exposuit. » *Procès-verbaux du Clergé*, t. 3, *Pièces justif. n. 1.*

Bossuet, in *Defens. Decl. I. II. c. 20*, declarat episcopos ecclesiæ Gallicanæ nunquam omnia approbasse quæ in operibus Petri Dupuy et Caroli Féret, *Traité de l'abus*, continentur: non igitur querendæ sunt veræ libertates nostræ in hujusmodi et in aliis ejusdem generis operibus.

Hic etiam *Bossuet*, epistola ad cardin. d'Estrées, His-

toire de Bossuet, sic habet: « Je me suis proposé deux choses; l'une, en parlant des libertés de l'Église Gallicane, d'en parler sans aucune diminution de la vraie grandeur du Saint-Siége; l'autre, de les expliquer de la manière que les entendent les évêques, et non pas de la manière que les entendent les magistrats.

Fénelon, in notis ab illustrissimo Vitæ ejus scriptore nobis transmissis, *Pièces justificatives du livre 7e*, n. 8, sic mentem suam aperit: « Le roi, dans la pratique, est plus chef de l'Église que le pape en France. Libertés à l'égard du pape, servitudes à l'égard du roi. Autorité du roi sur l'Église dévolue aux juges laïques. Les laïques dominent les évêques. Abus énormes de l'appel comme d'abus... »

Sic adhuc, *Fleury*, *nouveaux opuscules*: « Mais la grande servitude de l'Église Gallicane, s'il est permis de parler ainsi, c'est l'étendue excessive de la juridiction séculière..... Enfin les appellations comme d'abus ont achevé de ruiner la juridiction ecclésiastique..... Un mauvais Français pourrait faire un traité des servitudes de l'Église Gallicane, comme on en a fait des libertés, et il ne manquerait pas de preuves. »

Testimonia hæc referendo, veras libertates nostras nee evertere nec imminuere intendimus, sed accuratam earum notionem tradere voluimus; necesse est enim ut theologiæ alumni eas sciant ac teneant: verum non minus necesse est ut illas ultra legitimos limites non extendendas esse noscant.

CAPUT SECUNDUM.

Ex dictis in decursu hujus tractatus sequitur veram Christi Ecclesiam essentialiter esse visibilem et in visibilitate sua indefectibilem, esse Unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam: episcopos summo Pontifici juctos esse

jure divino omnium controversiarum circa fidem, mores et disciplinam judices, et infallibilitate gaudere; summum Pontificem visibile illius caput esse, et proprium vicarium Christi in terris: unde Ecclesia merito definitur: *Societas hominum viatorum, ejusdem fidei professione, eorumdem sacramentorum participatione conjunctorum, sub regimine eorumdem pastorum legitimorum et præsertim Romani pontificis.*

Nunc igitur querendum est quinam homines his vinculis externis inter se devinciantur, ita ut sint vera Ecclesiæ membra. Homines autem qui super terram existunt, sunt infideles vel fideles, hæretici aut schismatici vel catholici, prædestinati vel reprobri, justi vel peccatores. Paucis verbis nobis dicendum est 1º de infidelibus, catechumenis et apostatis; 2º de hæreticis et schismaticis; 3º de prædestinatis et reprobis; 4º de excommunicatis; 5º de justis et peccatoribus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE INFIDELIBUS, CATECHUMENIS ET APOSTATIS.

Infideles in genere sunt ii qui non sunt baptizati: quando sunt publici, certum est eos nullo modo ad Ecclesiam pertinere; si vero essent occulti, id est, si quis non baptizatus haberetur ut baptizatus, inter fideles versaretur, cum iis preces funderet, officiis publicis assisteret, sacramentis participaret, pertineretne ad corpus Ecclesiæ? Quidam affirmarunt; nam ille homo eis videbatur externis Ecclesiæ vinculis obstrictus; sed alii omnes hanc opinionem rejiciunt: Baptismus enim est janua Ecclesiæ (conc. Trident. sess. 14, c. 2), et aliunde ille homo suffragiis Ecclesiæ neque directe neque indirecte participat: ergo nequaquam ipsis membrum dici potest.

Catechumeni illi sunt qui doctrina Christi imbuuntur et ad baptismum se præparant.

De corpore Ecclesiæ ipsi non sunt; nam, ut ait Apostolus, I Cor. XII, 13: *In uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus;* fideles baptizantur ut sint unum cor-

pus in Christo: ergo catechumeni nondum sunt de corpore Christi seu de Ecclesia. Præterea baptismus est Ecclesiæ janua, ut observavimus: igitur catechumeni sunt velut concepti in sinu Ecclesiæ per signum crucis, S. Aug. tract. 12 in S. Joan.; sed quia per baptismum nondum sunt renati, filii Dei et Ecclesiæ membra dici nequeunt. Attamen, si fidem, spem et charitatem perfectam habeant, ad animam Ecclesiæ pertinent et justi sunt apud Deum. *Ita omnes.*

Apostate ii dicuntur qui religionem Christianam penitus abnegant, sive religionem falsam profiteantur, sive nullam aliam amplectantur. Si publice id fecerint, certum est eos amplius non esse membra Ecclesiæ; nam quæcumque exteriora illius vincula eo ipso dissolverunt.

At, qui religionem Christianam occulte deserunt, ut multi hisce temporibus increduli, non ideo cessant esse membra Ecclesiæ, licet mortua; externa enim unionis vincula nihilominus existunt: de iis eodem modo ac de peccatoribus ratiocinandum est, *quod videbimus infra.*

ARTICULUS SECUNDUS.

DE HÆRETICIS ET SCHISMATICIS.

Hæretici sunt illi qui, religionem Christianam profites, unum aut plures articulos, a Deo revelatos et ab Ecclesia ut tales propositos, pertinaciter negant.

Sunt occulti, si heterodoxa eorum opinio in notitiam publicam non venerit; si, e contra, eorum opinio sufficienter innotuerit, dicuntur publici.

Publici sunt iterum vel tolerati, vel non tolerati: tolerati quidem, si in externa communione Ecclesiæ permaneant, ut erant Jansenistæ; non tolerati autem, si ab Ecclesia per positivam excommunicationis sententiam ejiciantur, vel si totam communionem ipsi solverint, altare contra altare erigendo et aliis pastoribus se subjiciendo.

Certum est 1º hæreticos occultos ad corpus Ecclesiæ pertinere, sicut apostatas occultos et propter eamdem rationem.

Certum est 2º hæreticos publicos et non toleratos, sive per sententiam fuerint separati, sive ipsi communionem solverint, Ecclesiæ non esse membra; nullo modo enim cum illa uniuntur, neque interne per virtutes, neque externe per communionis vincula.

Certum est 3º hæreticos toleratos ad animam Ecclesiæ non pertinere, nisi forte ratione bonæ fidei excusentur a peccato: *id sequitur ex dictis ubi de unitate Ecclesiæ*. Quidam theologi contendunt eos ad corpus Ecclesiæ pertinere, quia characterem baptismi, confirmationis et etiam ordinis, si sint clericis, retinent. Cæteri vero generaliter docent eosdem nec etiam ad corpus Ecclesiæ pertinere.

Prob. 1º Illi ad corpus Ecclesiæ revera non pertinent qui essentialia non habent vincula quibus membra ejus uniuntur; atqui hæretici notorii essentialia non habent vincula quibus membra Ecclesiæ inter se uniuntur; nam *ex probatis*, hæc vincula sunt professio ejusdem doctrinæ, participatio iisdem sacramentis, subjectio iisdem pastoribus, et præsertim Romano pontifici: quicumque ergo vel uno ex his vinculis caret, realiter membrum Ecclesiæ dici non potest, sicut qui unius peccati mortalis fit reus, jam Deo amicus dici nequit: porro hæretici notorii, licet tolerati, eamdem fidem non profitentur: ergo.

2º Sententia nobis opposita admitti non potest, saltem ob rationem quam ejus defensores afferunt, scilicet, ob characterem baptismi, confirmationis et ordinis; cum enim spiritualis ille character nunquam deleri valeat, inde sequeretur eos qui a religione Christiana ad Judaismum, Mabumetismum et etiam paganismum transirent, nihilominus esse membra Ecclesiæ, quod absurdum est et ab omnibus rejicitur. Ergo.

Quæritur utrum hæretici notorii, sed tolerati, jurisdictionem retineant, si sint clericis, usque dum per sententiam ab Ecclesia ejiciantur, vel donec ab illa actu positivo seipsos separant.

Quæstio hæc gravis est momenti, ut patet.

Nonnulli affirmant hæreticos eo instanti quo heterodoxa eorum opinio fit notoria, omni jurisdictione destitui, sic-

que cunctos eorum actus a jurisdictione pendentes prorsus esse nullos. Ita Bellarminus, de Pontifice Romano, l. 2, c. 30, et plures apud eum; ita etiam, apud Régnier, Isambert et Duval. Contra quos tamen

Resp. predictos hæreticos, ex jure novo, id est a Martino V, suam retinere jurisdictionem; nam Martinus V in bulla *Ad evitanda scandala*, « Christi fidelibus misericorditer indulget, quod nemo deinceps a communione aliquius, sacramentorum administratione vel receptione... teneatur abstinere, » nisi sententia contra hujusmodi personam expresse fuerit publicata: ex illa ergo bulla nullus potestate administrandi sacramenta privatur nisi per sententiam.

Præterea, nunquam Ecclesia rescidit aut nullos declaravit actus episcoporum aut parochorum hæreticis opinionibus valde notorum: attamen eos rescindere vel nullos declarare debuisset; inde enim multum et dolendum sequutum esset animarum detrimentum, v. g. invalidæ fuiscent approbationes ab episcopis Jansenianis concessæ, nullaæ absolutiones a tot sacerdotibus iisdem erroribus infectis dataæ. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Bulla Martini V non reperitur in actibus concilii Constantiensis, nec in collectione bullarum SS. Pontificum, nec in jure canonico: ergo nullius est auctoritatis.

R. Nego conseq. Nam 1º S. Antoninus expresse testatur et probat hanc bullam a Martino V revera fuisse datam et a concilio Constantensi approbatam. 2º Apud omnes certum est illam a multo tempore ubique esse in usu et velut tutam agendi regulam admitti: porro universalis et constans ille usus abunde sufficit ut plenam habeat auctoritatem: ergo.

Obj. 2º. Hæretici notorii non sunt de Ecclesia: atqui repugnat eos ab Ecclesia esse præcisos et simul jurisdictionem ecclesiasticam retinere: ergo.

R. Nego min. Non magis enim repugnat viros ab Ecclesia præcisos jurisdictionem ecclesiasticam retinere,

quam repugnat hæreticos non toleratos et excommunicatos etiam denuntiatos sacramenta Ecclesiæ valide administrare : atqui de fide est hæreticos non toleratos et excommunicatos denuntiatos plurima Ecclesiæ sacramenta valide administrare, nempe ea quæ a jurisdictione non pendent, idque ex institutione Christi : ergo *a pari* non repugnat Ecclesiam, pro bono spirituali fidelium, jurisdictionem suam in viris ab ipsa de facto separatis conservare, tunc enim sunt instrumenta quibus in filiorum suorum gratiam et divini sponsi sui gloriam utitur.

In hæreticis autem qui publice ab Ecclesia omnino seipso se junxerunt, prædicta jurisdictione nullo modo conservatur, excepto solo mortis articulo : sic intelligunt omnes catholici.

De jurisdictione hæreticorum et schismaticorum in articulo mortis fusius dicemus in tractatu *de Pœnitentia*.

Schisma, σχίσμα déchirer, diviser, est scissura seu divisio.

Duplex distinguitur schisma : aliud per externam a communione Ecclesiæ separationem, quando fidelis a Romano pontifice, vel a proprio episcopo, vel ab aliis Ecclesiæ membris se ita segregat, ut cum ipsis in rebus divinis communicare nolit; aliud vero fit per inobedientiam erga superiorem ecclesiasticum, ex contemptu auctoritatis ejus, v. g. si quis tali die jejunare recusat, negans pastores Ecclesiæ hujusmodi jejunia præcipere posse.

Schismatici sicut hæretici possunt esse occulti vel publici, tolerati vel non tolerati, ut evidens est. Quæcumque autem de hæreticis diximus, similiter et propter easdem rationes de schismaticis dicenda sunt. Hinc episcopi et sacerdotes apud Græcos schismaticos nullam habent jurisdictionem.

ARTICULUS TERTIUS.

DE EXCOMMUNICATIS.

In tractatu *de Censuris* multa notantur circa excommunicationem, quæ hic referri non debent.

Excommunicatio major, de qua sola hic agitur, est

censura qua homo externa fidelium communione seu usu omnium bonorum Ecclesiæ spiritualium cunctis fidelibus communium privatur.

Inter excommunicatos, alii sunt occulti et alii publici, alii denuntiati et alii tolerati.

Certum est 1º excommunicatos occultos ad corpus Ecclesiæ adhuc pertinere, externa quippe conservant unitatis vincula.

Certum est 2º excommunicatos publice denuntiatos de corpore Ecclesiæ jam non esse, nec ullam jurisdictionem ecclesiasticam retinere: id omnes fatentur propter rationes quas attulimus in articulo præcedenti, de hæreticis non toleratis tractando.

3º Generaliter admittunt theologi excommunicatos publicos, licet non denuntiatos, membra Ecclesiæ reipsa non esse; nam, ex verbis Christi, Matth. xviii, 17, qui non audit Ecclesiam, habendus est sicut ethnicus et publicanus: porro qui propter contumaciam suam publice excommunicatus est, certe non audit Ecclesiam: ergo.

Insuper, excommunicatio in eo præcise consistit, quod vincula unionis solvantur, et homo fidelis e sinu Ecclesiæ per auctoritatem legitimam ejiciatur: ergo, ubi haec censura est notoria, externa unionis vincula non conservantur, proindeque homo sic excommunicatus ad corpus Ecclesiæ non pertinet; jurisdictionem tamen adhuc conservat, donec publice sit denuntiatus, sicut hæreticus toleratus. Ita omnes, post bullam *Ad evitanda scandala*.

ARTICULUS QUARTUS.

DE PRÆDESTINATIS ET REPROBIS.

Solos ad vitam æternam prædestinatos de Ecclesia esse docuerunt Wiclefus et Joannes Huss (concil. Constantiense, sess. 15). Idem asseruisse videtur Calvinus, dicendo veram Christi Ecclesiam ex solis sanctis constare; nam, juxta ipsum, sanctitas semel obtenta amitti non potest: omnes igitur sancti sunt prædestinati, et ex solis prædestinatis coalescit Ecclesia.

PROPOSITIO.

Nec omnes nec soli prædestinati ad Ecclesiam pertinent.

Prob. 1º. Non omnes prædestinati. Nam infideles, hæretici publici, schismatici et excommunicati ad Ecclesiam non pertinent: atqui tamen negare non licet aliquos ex eis esse prædestinatos; alioquin pronuntiandum foret omnes futuros esse reprobos, ac proinde turpiter erravissent sanctissimi viri qui conversionem hujusmodi hominum procurare tot modis et tantis laboribus tentaverunt et etiam tentant. Præterea de Ecclesia non erat B. Paulus, dum fideles persecutus, nec S. Aug. ante baptismum suum, nec innumeri alii viri qui idolis servierunt, partes hæreticorum tenuerunt, etc., et quos veneramur ut sanctos: erant tamen prædestinati. Ergo.

2º Non soli prædestinati sunt de Ecclesia. Nam *1º* in hujus tractatus initio, probavimus veram Christi Ecclesiam essentialiter esse visibilem, quia prædestinati soli Deo sunt noti. *2º* Judas a Christo vocatus et edocitus, cum cæteris Apostolis vivens, erat de Ecclesia, et tamen fuit reprobus.

3º Ex probatis, quicumque sunt baptizati et externæ communionis vincula retinent, ad corpus Ecclesiæ pertinent: porro certum est inter eos multos futuros esse reprobos: ergo.

Solvantur objectiones.

Obj. 1º. I Petr. III, 20, arca Noe fuit Ecclesiæ Christi figura: atqui eos solos confinebat qui erant salvandi: ergo.

R. Dist. maj. Arca Noe fuit Ecclesiæ figura quoad aliqua, *conc.*; quoad omnia, *nego maj.* Itaque in duobus potissimum dici potest arcam Noe Ecclesiam Christi præfigurasse. *1º* Quia in ea concludebantur animalia cuiuscumque generis, munda et immunda, ita et in Ecclesia includuntur homines diversarum gentium et morum, justi et peccatores, prædestinati et reprobri. *2º* Sicut nullus extra arcam ab aquis diluvii salvari potuit, ita extra Ec-

clesian nullus salvari potest: in eo præcipue consistit comparatio Apostoli inter arcam et Ecclesiam; comparationes autem nunquam urgeri debent ultra similitudinis punctum. Ergo.

Obj. 2º. Christus caput est Ecclesiæ et illius salvator, Eph. v, 23; eam sibi exhibet gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, etc. ibid. v. 27: atqui hæc omnia dici non possent de Ecclesia, si cum prædestinatis reprobos contineret: ergo.

R. Nego min. *1º* Christus revera est caput Ecclesiæ et ipsius salvator, eo sensu quod ab ipso tota fluat auctoritas in Ecclesia existens, et per ipsum tantum salus obtineri possit.

2º Ex Ecclesia visibili prædestinatos et reprobos, justos et injustos nunc continent, efformabit Christus Ecclesiam triumphantem quam sibi exhibebit gloriosam.... sanctam et immaculatam, cum ea ineffabili fædere copulabitur, et nuptiae ejus in æternum celebrabuntur: merito igitur corporis sui mystici, id est, Ecclesiæ, salvator esse dicitur, quamvis in ea nunc existant reprobri.

ARTICULUS QUINTUS.

DE PECCATORIBUS ET JUSTIS.

Ecclesiam ex solis justis constare plures docuerunt hæretici. Ab ea etiam imperfectos repellebant Pelagiani; solos peccatores insignes rejiciebant Donatistæ, quales dicebant esse catholicos, quos divinas Scripturas tradidisse falso et per calumniam accusabant.

Lutherani et præsertim Calvinistæ duplēm distinguunt Ecclesiam: unam externam, quæ non solum peccatores, sed hæreticos et schismaticos in sinu suo complectitur; et alteram internam, quæ vera Christi est sponsa et ex solis sanctis constat.

Janseniani et Quesnellistæ docent nullam propriæ dictam existere virtutem sine charitate, ne quidem fidem: unde, cum certum sit charitatem in peccatoribus non existere, inde concludunt eos pariter veram fidem non habere et ideo in Ecclesia non esse.

PROPOSITIO.

Peccatores etiam insignes et manifesti vere sunt de corpore Ecclesiæ.

Prob. 1º ex Scriptura sacra. Matth. XIII, Ecclesia comparatur agro in quo zizania igne comburenda in medio tritici crescunt, et *sagenæ missæ in mare et ex omni genere piscium congreganti*, Matth. XIII, 47 : atqui per zizania et malos pisces intelliguntur mali homines cum justis in Ecclesia commixti. His parabolis saepe usi sunt SS. Patres contra Novatianos et Donatistas, ut legitur apud S. Aug., breviculo Collationis cum Donatistis, col. tertii diei, c. 8. Ergo.

Prob. 2º ex SS. Patribus. S. Hieronymus, Dial. adversus Luciferianos, sic habet : « Arca Noe Ecclesiæ typus fuit... ut ibi pardus et hædi, lupus et agni; ita et hic, » justi et peccatores, id est, vasa aurea et argentea, » etc. S. Aug. lib. de unico Baptismo, cap. 16, n. 30 : « Intra istam arcam (Ecclesiam) boni et mali esse possunt, extra eam boni esse non possunt. » Et in tractatu 6 in Joannem, v. 2 : « Boni et mali sunt in Ecclesia Christi. » Ergo.

Prob. rationibus theologicis. 1º Ecclesia est visibilis : atqui societas ex solis justis composita non esset visibilis, siquidem justitia est qualitas interna et soli Deo perfecte nota. 2º Sacramentum pœnitentiæ non extra, sed intra Ecclesiam administratur : atqui Christus non instituit illud sacramentum pro justis, sed pro peccatoribus. 3º Illi sunt de corpore Ecclesiæ qui omnia necessaria unitatis vincula retinent : atqui peccatores etiam insignes et manifesti omnia essentialia unitatis vincula retinent; nempe eamdem profitentur fidem, ut supponitur, iisdem subjiciuntur pastoribus, jus immediatum habent ad pœnitentiæ sacramentum, et eo mediante, ad alia Ecclesiæ sacramenta : ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Qui sunt de Ecclesia, Deum habent patrem : atqui peccatores Deum non habent patrem, sed *ex patre diabolo* sunt, Joan. VIII, 44 : ergo.

R. Distinguo min. Deum non habent patrem eos ut tales generantem, seu ratione gratiæ sanctificantis quam non habent, *cōc.*; ratione creationis, conservationis, doctrinæ, gratiæ sufficientis, sacramentorum aliorumque salutis mediorum ipsis oblatorum, *nego min.* Etenim Isai. 1, 2, peccatores vocat filios Dei : itaque iidem homines ad regnum Christi seu ad Ecclesiam pertinere possunt, quatenus fidem profitentur, pastores agnoscent, jus habent ad sacramenta, etc., et sub hoc respectu Deum habent et vocare possunt patrem ; verum qui charitate et gratia sanctificante destituuntur, filii sunt ingrati erga Deum et ad diabolum vere pertinent : ergo.

Obj. 2º. Si peccatores ad Ecclesiam vere pertinerent, essent membra Christi : atqui repugnat Christum hujusmodi habere membra; tunc enim ipsius corpus esset monstrum, ait Jurius : ergo.

R. Nego min. et ejus probationem. Non enim ibi agitur de corpore Christi naturali, sed de corpore mystico, seu de societate quæ sensu aliquo morali et allegorico corpus ejus dicitur : atqui non repugnat peccatores ad hujusmodi corpus Christi pertinere ; nam, ut societas absque ulla indecentia corpus Christi mysticum dici possit, sufficit quod in se spectata, sit bona, sancta et perfecta : atqui Ecclesia, licet peccatores contineat, est nihilominus societas bona, sancta et perfecta, *ut ostendimus*, de sanctitate ejus specialiter agendo : ergo non repugnat peccatores membra illius esse, sed mortua, quia gratia sanctificante non vivificantur.

Plurimi objiciuntur textus SS. Patrum, præsertim S. Aug. sed cum ille sanctus doctor aliique Patres doctrinam nostram contineant, *ut supra vidimus*, textus nobis objecti alio sensu necessario debent intelligi : et revera, si attente considerentur, intelliguntur vel de Ecclesia triumphante, vel de virtutibus internis quæ animam Ecclesiæ constituant, sive non probant peccatores etiam insignes membra corporis Ecclesiæ non esse.